

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Uredništvo: Izjava. — Peticija „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ visokemu deželnemu zboru Kranjskemu. — Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju. — Jak. Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — Vestnik.

Izjava.

Odbor »Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani« najodločneje obsoja napade goriške »Soče« na odgovornega urednika društvenega glasila »Učiteljskega Tovariša«, gospoda J. Dimnika.

Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“:

Juraj Režek,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl,
t. č. tajnik.

Peticija „Sloven. učit. društva v Ljubljani“ visokemu dežel. zboru kranjskemu.

Visoki deželni zbor!

Z zakonom z dne 14. vel. travna 1898. leta je uveden za kranjsko učiteljstvo osebni status. Da je visoki dež. zbor sprejel ta zakon, je vsaj deloma poravnal krivico, ki jo je trpel eden najvažnejših stanov v deželi — učiteljstvo.

S hvaležnim srcem je sprejelo kranjsko učiteljstvo ta dar svoje ožje domovine iz rok zastopnikov našega naroda v visoki deželni zbornici.

S statusom se pa še ni odpomoglo bedi kranjskega učiteljstva, in nihče ne more trditi, da je z njim prejel učiteljstvo to, kar mu gre po človeški razsodnosti in po § 55. drž. zakona z dne 14. velikega travna 1869. leta, drž. zak. št. 62.

Podpisano „Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani“ — kot zastopnik vsega slovenskega učiteljstva na Kranjskem — opozarja visoki deželni zbor na one nedostatke v pravnih razmerah kranjskega učiteljstva, spričo katerih trpi učiteljski stan krivico in katerih odprava bi ne povzročila deželi naši nepremagljivih denarnih žrtev. Zato se obrača vdano podpisano društvo na visoki deželni zbor kranjski s pričujočo

peticijo

ter se trdno nadeja, da bo slavnoisti izpremenil navedene, za kranjsko učiteljstvo najneugodnejše razmere tako, kakor to veli pravica in človekoljubje. Razmere, ki so nujno potrebne preuredbe, so pa naslednje:

I. Petletnice.

Delovanju učiteljstva in njegovemu ugledu popolnoma neprimerne so petletnice. Po dosedaj veljavnih določbah so odmerjene po 40 gld., t. j. mesečno po 3 gld. 33 ¹/₂ kr.

Po petletnem delovanju, ki mora biti v popolno zadovoljstvo predstojnikov, se pripozna učitelju in učiteljici 3 gld. 33 ¹/₂ kr. več plače kakor prej! Znano je, da vsak uslužbenec bodisi kateregakoli stanu avanzuje v teku petih let gotovo za več nego za 40 gld. Celo vsakemu roko-delskemu pomočniku se izboljša plača v teku petih let gotovo za večji znesek kakor kranjskemu učiteljstvu.

V nobenem razmerju pa niso naše petletnice z onimi državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda. Visoki deželni zbor bi izvršil le svojo sveto dolžnost, da pripozna kranjskemu učiteljstvu, katerega uspešno delavnost pripoznavajo vselej in povsod, petletnice po sto goldinarjev.

II. Aktivitetne doklade.

Po regulaciji uradniških plač je razlika med plačami učiteljstva in med plačami državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda še večja nego je bila prej. Ob boljših uradniških plačah se je po nekaterih krajih dvignila tudi draginja, ki jo čuti zlasti učiteljstvo jako bridko in ki pritiska nanj z neprebitno silo.

Ker stremlji in z vsemi silami deluje vse avstrijsko učiteljstvo na to, da se njegove plače vzporedijo plačam državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda in da se vsaj deloma paralelizujejo dohodki učiteljstva z onimi državnih uslužbencev zadnjih treh plačilnih razredov do časa, ko bodo tudi plače vsega avstrijskega učiteljstva urejene enako plačam državnih uradnikov že večkrat imenovanih treh plačilnih razredov, naj dovoli visoki deželni zbor, kakor bo še v tem zasedanju dovolil štajerskemu učiteljstvu deželni zbor štajerski, vsemu kranjskemu učiteljstvu aktivitetne doklade po sto goldinarjev na leto.

III. Pokojninski zakon.

V visoki deželni zbornici se je že poudarjala potreba preuredbe pokojninskega zakona. Njegova določila prejemkov vdov in sirot so tako malenkostna, da nikakor ne zadostujejo v pokritje najnujnejših življenjskih potreb vdov-

ljene učiteljeve žene in nje otrok. In tu je treba odpo-
moči, kar stori visoki deželni zbor najlažje s tem, da do-
loči za pokojnino vdov eksistenčni minimum 500 gld. in za
vsakega otroka po 100 gld., ali če uredi pokojninski zakon,
ki določa prejemke vdov in sirot, enako določilom pokoj-
ninskega zakona za državnih uradnikov vdove in sirote
XI., X. in IX. plačilnega razreda.

Takisto krivična so določila pokojninskega zakona
za učitelje. Po tem zakonu se odmerja pokojnina od pet
do pet let, tako da ne štejejo n. pr. onemu, ki služi 39 let
vseh 39 let, temveč le 35 let — ostala štiri leta ne
veljajo nič! To je očitna krivica, ki jo je treba porav-
nati s tem, da bodo veljala pri odmerjanju pokojnine
vsa leta.

Pravično in temeljito rešitev pokojninskega zakona
priporoča podpisano društvo posebno toplo visokemu de-
želnemu zboru, ker ne bo ž njim zagotovljena učitelstvu
samo dostojnejša mirovina, temveč mu bo pridobila večjo
veljavo in večji ugled v socialnem življenju.

IV. Službena doba.

Štiridesetletno službeno dobo naj skrói visoki deželni
zbor na petintrideset let.

Učiteljevanja ni nikakor primerjati s poslom drugih
stanov, ki zavzemajo v socialnem oziru isto ali enako
stopnjo. Učitelj mora dan za dnevom prebiti v zaduhli,
z otroci natlačeni sobi, v pokvarjenem, nezdravem zraku.
Da deluje uspešno, mora napenjati vse svoje duševne in
telesne sile do skrajne meje ves čas svojega službovanja.
Prebiti mora mnogo žaljenja in nasprotovanja od šoli ne-
prijaznih staršev, a prebiti mu je tudi mnogo jeze spričo
početja pokvarjenih otrok. V vedni skrbi je, da ustreza
mnogobrojnimi zahtevam, ki jih stavijo nanj šolske oblasti
in šolski predstojniki. Vrh tega pa se mora boriti za svoj
in svojcev obstanek. Tako naporno delovanje povzroča
nervoznost in iz nje izvirajoče bolezni. V razvedrilo nima
ni sredstev ni časa, ker mora po pouku porabljeni čas
bodisi v popraviljanje nalog, bodisi v pisanje uradnih spisov,
bodisi v druga opravila, ki mu donašajo kaj postranskega
zaslužka. Državna uprava je že davno pripoznala težavo
učiteljskega službovanja in zato je c. kr. profesorjem od-
merila le tridesetletno službovanje.

Ako je torej temu stanu dovoljen pokoj po tridesetih
letih, ga zasluži izvestno tudi ljudskošolsko učiteljstvo.
Saj je proti vsi logiki, da delaj delavec ob slabi plači
težje delo kakor drugi ob boljši plači in lažjem poslu, in
pamet sama mora razsoditi, da je ljudskošolski učitelj po-
treben prej počitka nego kdo drugi, saj ni stanu, ki bi
moral pri izvrševanju svojih dolžnosti prebiti toliko truda
in toliko odgovornosti kakor ljudskošolsko učiteljstvo.

Pa če vse to nič ne velja — humaniteta se mora
temu protiviti, da si mora osivel, od službenega napora
izmučen učitelj, ki je daroval vse svoje duševne in telesne
sile povzdigi šolstva in s tem blaginji domovine, še v vi-
soki starosti služiti vsakdanji kruh s težkim delom, da
ne sme biti deležen tolikanj potrebnega in zasluženega
počitka.

Visoki deželni zbor! Statistika nam kaže, da je umr-
ljivost med učiteljstvom izmed vseh stanov največja, in
jako nizki so odstotki onih, ki so deležni počitka na večer
svojega življenja. Kranjsko učiteljstvo slušbuje danes s
prepričanjem, da malokdo doživi dobo, ko sme in more v
pokoj, zakaj naporno in utrudljivo delo mu ne da učakati
one starosti, ki jo mora vsak doseči, ako hoče imeti štiri-

deset števnih let za seboj. Zavest pa, da se mora človek
enakomerno truditi do zadnjega zdihljeja in da mu ni
pričakovati mirnih in vsaj deloma brezskrbnih dni, ne
veča veselja do učiteljskega stanu.

V. Leta provizoriškega službovanja.

Tudi to je nedostatek v pravnih razmerah kranj-
skega učiteljstva, da mu ne uštevajo let provizoriškega
službovanja v službeni čas. Ta določba je popolnoma ne-
utemeljena in docela krivična.

Zrelostno izpričevalo prizna kandidatu in kandida-
tinji popolno usposobljenost, samostojno opravljati učitelje-
vanje. Na podlagi tega izpričevala imenujejo c. kr. okrajni
šolski sveti kandidate in kandidatkinje učiteljem in učite-
ljicam — ne kakim učiteljskim praktikantom ali prakti-
kantinjam. Oboji izvršujejo posel mnogokrat samostojno
na enorazrednicah v polno zadovoljnost svojih nadzornikov.
In to dobo provizoriškega službovanja morajo dati učitelji
in učiteljice povrh itak neizmerno dolgi štiridesetletni
službeni dobi, da služijo v najugodnejšem slučaju dvain-
štirideset let, ako hočejo uživati celo pokojnino!

Še bridkejše pa občutijo to naredbo oni, ki so delali
drugo izkušnjo še pred uvedbo novega ljudskošolskega
zakona z dne 25. vel. travna 1868. l. drž. zak. šte. 48.
Tem se ni takrat mudilo k usposobljenostnemu izpitu, ker
niso imeli takrat niti kot definitivni učitelji pravice do
pokojnine. Poleg tega pa so tedanje izpraševalne komisije
pošiljale čestokrat učitelje, ki so se oglasili k izkušnji,
domov, ne da bi jih bile izprašale. In sicer se je to zgo-
dilo, kadar se ni oglasilo zadostno število kandidatov.
To trditev bi lahko podprli z imeni še sedaj službujočih
učiteljev. Ako je v tedanjih časih napravil učitelj iz od-
daljenega kraja pot v Ljubljano in to ne da bi bil na-
pravljen izkušnjo, je moral zaradi znanih tedanjih gmotnih
razmer odložiti zopetno potovanje za več let, da si je med
tem časom s stradanjem privarčeval potrebno potnino. Na
ta način so izgubili po 7—10 in več službenih let in sedaj
morajo brez lastne krivde toliko dlje služiti, da so deležni
cele pokojnine. Prav je sicer, da se zahteva od učitelja
(oziroma učiteljice) izkušnja učiteljske usposobljenosti, to
pa le zato, da ne pusti v nemar svojih nadaljnjih študij,
pač pa da se izobrazuje in doseže večjo stopnjo omike
in si pridobi več znanja. Nikakor se pa ne sme misliti,
da je učiteljevo delovanje zaradi druge izkušnje plodo-
nosnejše kakor pred njo; razložek je le ta, da si je pri-
dobil v daljšem službovanju več prakse.

Ker ne napravlja druga izkušnja učitelja sposobnej-
šega za učiteljevanje, je ta za šolstvo kot tako brez po-
mena in ne pride v poštev. Krivično je torej, da se leta
pred usposobljenostnim izpitom ne štejejo v službeni čas.

Ako je pa visoki deželni zbor mnenja, da je ravno
ta določba oni motor, ki sili učiteljstvo, da ne zanemarija
svojega naobraževanja, naj jo vsaj v toliko izpremeni, da
se v službeni čas ne štejejo samo ona leta, ki jih je pre-
služilo brez drugega izpita po dveletnem službovanju, ne
da bi se zato zadostno opravičilo.

VI. Vojaška leta.

Razen tega je okrajšano učiteljstvo v primeri z urad-
niškim stanom tudi v tem, da se mu ne vštevajo v slu-
žbeni čas aktivna vojaška leta. Na Kranjskem je do dvajset
takih učiteljev, ki so služili tri leta pri vojaki in nekaj
med njimi se je udeležilo tudi okupacije Bosne. Kandidat,

ki ga je usoda iztrgala iz študij za tri leta ter ga vvrstila med vojake, je prišel na službovanje tri leta kasneje kakor njegovi bivši tovariši, ki so sedaj v vsaki zadevi za tri leta pred njim. To je posebno čutno sedaj, ko je uveden štatus. Oni, ki niso bili vojaki, prejemajo tri leta prej višjo plačo kakor oni, ki so zakrivali samo to, da so imeli krepko telo in zdrave ude ter da so se morali mučiti za dom in cesarja v vojaški suknji. Ako uživajo državni uradniki to dobroto, da jim uštevajo vojaška leta v službeni čas, gre to po vsi pravici tudi učiteljstvu.

Povsem neopravičen je argument, s katerim se je do sedaj odbijala ta zahteva učiteljstva, češ, da je dotičnik sam kriv, da ni izvršil pred dvajsetim letom svojih študij. Saj je znano, da nismo imeli in tudi še sedaj nimamo tako razvitega šolstva, da bi imela vsaka vas svojo šolo, ter da so marsikaterega nadarjenega dečka poslali v šolo šele z 10—12. letom, ker so šele takrat slučajno zaznali njegov talent. Da je torej pričel dotičnik svoje študije kasneje kakor drugi, ni njegova krivda, pač pa so bile temu vzrok neugodne krajevne šolske razmere.

Visoki deželni zbor! To so v kratkem utemeljene one krivične pravne razmere kranjskega učiteljstva, ob katerih trpi dolgo dobo svojega plodonosnega delovanja v napredek in k blaginji prebivalstva vojvodine Kranjske. In tem krivičnim pravnim razmeram je treba baš v sedanji dobi, ko je dohrepel zlasti uradniški stan do ugodne in zaslužene eksistence, hitre in temeljite preosnove, sicer bo učiteljstvo kranjsko opešalo in ne bo moglo z izčrpanimi silami še nadalje zadoščati vsem velikim zahtevam svetega svojega zvanja.

Računajoč na vsestransko naklonjenost visokega deželnega zbora napram kranjskemu učiteljstvu, katero naklonjenost so poudarjale vse stranke visoke deželne zbornice ob debati zgoraj imenovanega zakona z dne 14. vel. travna 1898. leta, izreka vdano podpisano društvo prepričanje, da bo visoki deželni zbor ugodil tem opravičenim zahtevam kranjskega učiteljstva.

**Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva
v Ljubljani:“**

Juraj Režek l. r.,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl l. r.,
t. č. tajnik.

Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju.

I.

O ti sijajni manifestaciji zavednega spodnještajerskega učiteljstva piše „Slov. Narod“ tako-le:

Med najvažnejše pojave vsega javnega življenja v naši državi sodi krepko učiteljsko gibanje, katero nima samo specijalnega stanovskega pomena, nego je v svojih posledicah velikega kulturnega in političnega pomena. Od socialnega in materialnega položaja učiteljstva, od omike in samostojnosti učitelja je odvisna veljava šole, in zato smo mi vselej z iskrenimi simpatijami podpirali slovensko učiteljstvo v vseh njegovih prizadevanjih, ker dobro šolstvo je edino jamstvo boljši bodočnosti narodu.

V sedanji fazi učiteljskega gibanja je materialni položaj učiteljskega stanu najnujnejša zadeva. Učiteljstvo v celi državi je v tem oziru solidarno in mi smo solidarni z njim.

Na Štajerskem pride regulacija učiteljskih plač v sedanjem zasedanju deželnega zbora na vrsto. To je dalo

štajerskim učiteljem povod, da so na shodih formulirali svoje zahteve. Spodnještajersko učiteljstvo je imelo svoj shod v četrtek, dne 9. t. mes. v Celju, in soglasno se je priznalo, da tako impozantnega shoda na Spodnjem Štajerskem še ni bilo, da na Štajerskem še nikdar ni bilo toliko slovenske inteligence zbrane kakor oni četrtek v „Narodnem domu“ v Celju. Shoda, ki je bil omejen na povabljenec, se je udeležilo nad 500 izkazanih učiteljev in učiteljic iz vseh krajev južne Štajerske.

Na shod so bili povabljeni vsi štajerski državni in deželni poslanci, vsi okrajni šolski nadzorniki in uredništva vseh slovenskih časopisov. Od poslancev so došli dr. Dečko, dr. Gregorec, dr. Srnec in Vošnjak, ostali pa so se odlikovali po svoji odsotnosti. Še lepše so uganili okrajni šolski nadzorniki. Prišel je eden sam, drugi pa so ostali lepó doma, kakor da jih želje in zahteve učiteljstva čisto nič ne brigajo! Izmed časopisov so bili zastopani „Slovenski Narod“, „Domovina“ in „Slovenski Gospodar“.

Shod je otvoril sklicatelj g. Knaflič s primernim ogovorom, v katerem je pozdravil navzoče poslance, edinega šolskega nadzornika gosp. Vrečka, kateremu je učiteljstvo priredilo burno ovacijo, kakor je viharo in demonstrativno pritrdjevalo govornikovim besedam, da odsotni c. kr. okrajni šolski nadzorniki ne čutijo z učiteljstvom, da so brezčutni birokratje — in končno tudi vse udeležnike.

V predsedništvo shoda so bili izvoljeni: gosp. Praprotnik, I. podpredsednikom gosp. Kavkler, II. podpredsednikom g. Lasbacher, za zapisnikarje pa gg.: Porekar, Rajš in Schmoranzler.

Predsednik gospod Praprotnik je otvoril zborovanje s kratkim pozdravom, ki ga je končal s trikratnimi živio-klici cesarju, na kar je bilo sklenjeno po predlogu gospoda Černeja izraziti cesarju brzojavnim potom vdanost spodnještajerskega učiteljstva.

O pomenu učiteljstva v šoli in zunaj šole je poročal g. R. Knaflič. Naslikal je učiteljevo delovanje v šoli in zunaj nje. Učitelj je podoben skrbnemu vrtnarju. V šoli je dušni zdravnik otrok, njih dušni oče in dušna mati. Potrebna mu je najpopolnejša avtoriteta v šoli, in zategadelj se ustavlja učiteljstvo vsaki nakani, katera bi hotela šolo podrediti kakemu drugemu stanu. Učitelj je tudi luč narodne zavesti: kakoršna je šola, takšen je narod, in kdor ima šolo, ta ima bodočnost in — ob vihnem pritrdjevanju vsega zbora je dostavil govornik — mi slovenski učitelji ne bomo nikdar dovolili, da bi se slovenskemu narodu šola odtujila! Govornik je tudi popisal učiteljevo delovanje zunaj šole ter sploh podal jasno in točno sliko velikih nalog, katere ima učitelj v življenju.

A kakšno je plačilo za vse to tako važno in težavno delo? O tem je poročal g. V. Strmšek, čegar zanimivega govora poglobitni del priobčimo prihodnjič, in kateri je nasvetoval naslednjo soglasne sprejeto resolucijo:

„Dne 9. sušca 1899. leta v Celju zbrano učiteljstvo zahteva, da se mu z ozirom na njegovo važnost v človeški družbi in njega stanovsko naobrazbo pripozna plača, kakoršno imajo uradniki XI.—IX. činovnega reda za ljudskošolske in od X.—VIII. činovnega reda za meščanskošolske učitelje; — da se pripozna učiteljem, ki imajo samo zrelostni izpit, eksistenčni minimum, to je letnih 600 gld.; — da

ki ga je usoda iztrgala iz študij za tri leta ter ga vvrstila med vojake, je prišel na službovanje tri leta kasneje kakor njegovi bivši tovariši, ki so sedaj v vsaki zadevi za tri leta pred njim. To je posebno čutno sedaj, ko je uveden štatus. Oni, ki niso bili vojaki, prejemajo tri leta prej višjo plačo kakor oni, ki so zakrivali samo to, da so imeli krepko telo in zdrave ude ter da so se morali mučiti za dom in cesarja v vojaški suknji. Ako uživajo državni uradniki to dobroto, da jim uštevajo vojaška leta v službeni čas, gre to po vsi pravici tudi učiteljstvu.

Povsem neopravičen je argument, s katerim se je do sedaj odbijala ta zahteva učiteljstva, češ, da je dotičnik sam kriv, da ni izvršil pred dvajsetim letom svojih študij. Saj je znano, da nismo imeli in tudi še sedaj nimamo tako razvitega šolstva, da bi imela vsaka vas svojo šolo, ter da so marsikaterega nadarjenega dečka poslali v šolo šele z 10—12. letom, ker so šele takrat slučajno zaznali njegov talent. Da je torej pričel dotičnik svoje študije kasneje kakor drugi, ni njegova krivda, pač pa so bile temu vzrok neugodne krajevne šolske razmere.

Visoki deželni zbor! To so v kratkem utemeljene one krivične pravne razmere kranjskega učiteljstva, ob katerih trpi dolgo dobo svojega plodonosnega delovanja v napredek in k blaginji prebivalstva vojvodine Kranjske. In tem krivičnim pravnim razmeram je treba baš v sedanji dobi, ko je dohrepel zlasti uradniški stan do ugodne in zaslužene eksistence, hitre in temeljite preosnove, sicer bo učiteljstvo kranjsko opešalo in ne bo moglo z izčrpanimi silami še nadalje zadoščati vsem velikim zahtevam svetega svojega zvanja.

Računajoč na vsestransko naklonjenost visokega deželnega zbora napram kranjskemu učiteljstvu, katero naklonjenost so poudarjale vse stranke visoke deželne zbornice ob debati zgoraj imenovanega zakona z dne 14. vel. travna 1898. leta, izreka vdano podpisano društvo prepričanje, da bo visoki deželni zbor ugodil tem opravičenim zahtevam kranjskega učiteljstva.

**Za odbor „Slovenskega učiteljskega društva
v Ljubljani:“**

Juraj Režek l. r.,
t. č. predsednik.

Engelbert Gangl l. r.,
t. č. tajnik.

Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju.

I.

O ti sijajni manifestaciji zavednega spodnještajerskega učiteljstva piše „Slov. Narod“ tako-le:

Med najvažnejše pojave vsega javnega življenja v naši državi sodi krepko učiteljsko gibanje, katero nima samo specijalnega stanovskega pomena, nego je v svojih posledicah velikega kulturnega in političnega pomena. Od socialnega in materialnega položaja učiteljstva, od omike in samostojnosti učitelja je odvisna veljava šole, in zato smo mi vselej z iskrenimi simpatijami podpirali slovensko učiteljstvo v vseh njegovih prizadevanjih, ker dobro šolstvo je edino jamstvo boljši bodočnosti narodu.

V sedanji fazi učiteljskega gibanja je materialni položaj učiteljskega stanu najnujnejša zadeva. Učiteljstvo v celi državi je v tem oziru solidarno in mi smo solidarni z njim.

Na Štajerskem pride regulacija učiteljskih plač v sedanjem zasedanju deželnega zbora na vrsto. To je dalo

štajerskim učiteljem povod, da so na shodih formulirali svoje zahteve. Spodnještajersko učiteljstvo je imelo svoj shod v četrtek, dne 9. t. mes. v Celju, in soglasno se je priznalo, da tako impozantnega shoda na Spodnjem Štajerskem še ni bilo, da na Štajerskem še nikdar ni bilo toliko slovenske inteligence zbrane kakor oni četrtek v „Narodnem domu“ v Celju. Shoda, ki je bil omejen na povabljenice, se je udeležilo nad 500 izkazanih učiteljev in učiteljic iz vseh krajev južne Štajerske.

Na shod so bili povabljeni vsi štajerski državni in deželni poslanci, vsi okrajni šolski nadzorniki in uredništva vseh slovenskih časopisov. Od poslancev so došli dr. Dečko, dr. Gregorec, dr. Srnec in Vošnjak, ostali pa so se odlikovali po svoji odsotnosti! Še lepše so uganili okrajni šolski nadzorniki. Prišel je eden sam, drugi pa so ostali lepó doma, kakor da jih želje in zahteve učiteljstva čisto nič ne brigajo! Izmed časopisov so bili zastopani „Slovenski Narod“, „Domovina“ in „Slovenski Gospodar“.

Shod je otvoril sklicatelj g. Knaflič s primernim ogovorom, v katerem je pozdravil navzoče poslance, edinega šolskega nadzornika gosp. Vrečka, kateremu je učiteljstvo priredilo burno ovacijo, kakor je viharo in demonstrativno pritrjevalo govornikovim besedam, da odsotni c. kr. okrajni šolski nadzorniki ne čutijo z učiteljstvom, da so brezčutni birokratje — in končno tudi vse udeležnike.

V predsedništvo shoda so bili izvoljeni: gosp. Praprotnik, I. podpredsednikom gosp. Kavkler, II. podpredsednikom g. Lasbacher, za zapisnikarje pa gg.: Porekar, Rajš in Schmoranzler.

Predsednik gospod Praprotnik je otvoril zborovanje s kratkim pozdravom, ki ga je končal s trikratnimi živio-klici cesarju, na kar je bilo sklenjeno po predlogu gospoda Černeja izraziti cesarju brzojavnim potom vdanost spodnještajerskega učiteljstva.

O pomenu učiteljstva v šoli in zunaj šole je poročal g. R. Knaflič. Naslikal je učiteljevo delovanje v šoli in zunaj nje. Učitelj je podoben skrbnemu vrtnarju. V šoli je dušni zdravnik otrok, njih dušni oče in dušna mati. Potrebna mu je najpopolnejša avtoriteta v šoli, in zategadelj se ustavlja učiteljstvo vsaki nakani, katera bi hotela šolo podrediti kakemu drugemu stanu. Učitelj je tudi luč narodne zavesti: kakoršna je šola, takšen je narod, in kdor ima šolo, ta ima bodočnost in — ob vihnem pritrjevanju vsega zbora je dostavil govornik — mi slovenski učitelji ne bomo nikdar dovolili, da bi se slovenskemu narodu šola odtujila! Govornik je tudi popisal učiteljevo delovanje zunaj šole ter sploh podal jasno in točno sliko velikih nalog, katere ima učitelj v življenju.

A kakšno je plačilo za vse to tako važno in težavno delo? O tem je poročal g. V. Strmšek, čegar zanimivega govora poglobitni del priobčimo prihodnjič, in kateri je nasvetoval naslednjo soglasne sprejeto resolucijo:

„Dne 9. sušca 1899. leta v Celju zbrano učiteljstvo zahteva, da se mu z ozirom na njegovo važnost v človeški družbi in njega stanovsko naobrazbo pripozna plača, kakoršno imajo uradniki XI.—IX. činovnega reda za ljudskošolske in od X.—VIII. činovnega reda za meščanskošolske učitelje; — da se pripozna učiteljem, ki imajo samo zrelostni izpit, eksistenčni minimum, to je letnih 600 gld.; — da

se torej odpravi krajevni in vvede osebni plačilni sistem, krajevne razlike se pa naj poravnajo s posebnimi dokladami in končno, da se o ti naši zadevi razpravlja in sklepa v letošnjem zasedanju deželnega zbora ter se dotičnim sklepom da veljava že s 1. prosincem tega leta.

Dodatno k poročilu g. Strmška je govoril g. Praprotnik o stranskih opravkih, katere prevzemajo učitelji, da se zamorejo preživiti. Seveda jih prevzemajo samo, ako jih dobe. Orglarstvo je edini stranski popravek, kateri je primeren za učiteljstvo, vsi drugi ga ovirajo v izvrševanju prevzetih dolžnosti ali vsaj v spopolnjevanju svoje naobrazbe. Občinsko tajništvo je premnogokrat uzrok, da nastanejo prepiri, kar škoduje šoli in učiteljstvu, ter daje učiteljem jako mnogo opravka. Nekateri učitelji pa so vsled pičlih dohodkov prisiljeni, ukvarjati se tudi še z drugimi posli. Tako se nahajajo učitelji, ki so trgovci. Neki učitelj je bil trafikant. V šoli je moral biti proti kadenju, a ko bi bil zunaj šole zastopal svoje interese, bi bil prišel v nasprotje s svojimi stanovskimi dolžnostmi. Drug učitelj je bil mesogled in so ga ljudje celo iz šole klicali, kadar so klali; neki tretji učitelj pa je napravil celo žganjarijo. Postranski opravki so nasprotni šolskim zakonom, ali učitelj je vsled slabe plače prisiljen, da se jih oprime, ker sicer ne more živeti. Ko je bil cesar svoj čas v Gradcu, je rekel: „Kar učitelji store, je res ogromno.“ S temi priznanimi uspehi pa učiteljski dohodki niso v nobeni primeri. Nemoralno je, vabiti ljudi v stan, kjer jih čaka težko delo in pomanjkanje.

V imenu slovenskih deželnih poslancev je deželnega glavarja namestnik g. dr. Srnec izjavil, da poslanci popolnoma priznavajo opravičenost učiteljskih zahtev. Govornik je pojasnil, kakšen načrt regulaciji učiteljskih plač je deželni odbor štajerski pripravil, in je izjavil, da iniciativa za premembo tega načrta ne more izhajati od slovenskih poslancev, ker bi bila s tem vsa akcija pokopana, zakaj nemška večina se upre vsemu, kar nasvetujejo slovenski poslanci. Slednji bodo zategadelj postopali praktično in skušali doseči, kar se doseči da. Za letos se odpravijo vsaj glavni nedostatki, a bržčas bo veljal še za naprej krajevni sistem, ker to hoče deželni odbor. To bo seveda na škodo učiteljstvu na Spodnjem Štajerskem, katero se tudi sedaj od strani merodajnih oblastev zapostavlja, kakor je sploh v Gradcu načelo, Spodnji Štajar kar mogoče izkoristiti in iz njega iztisniti kolikor mogoče denarja, storiti pa zanj, kar se da malo. To svedoči šolske in cestne zadeve.

Tretji poročevavec je bil gosp. Schmoranz, ki je v kratkem in korenitem utemeljevanju nasvetoval več resolucij, ki so bile po kratki debati z nekaterimi premembami sprejete. Odobrene resolucije se glase:

„Država naj prispeva deželam k ljudskošolskim potrebščinam; uvedba modernim pravnim nazorom ustrežajočega disciplinarnega zakona za učiteljstvo na Štajerskem je nujno potrebna. Tajna kvalifikacija je demoralizujoča in tudi kvarna učiteljevemu ugledu, naj se torej odpravi. Protestuje se proti uredbi, da bi šolski voditelj kvalifikoval podrejeno učiteljstvo, ker bi to bilo na kvar kolegialnosti.“

V debato o teh resolucijah je posegel tudi državni poslanec dr. Gregorec, kateri je priznal, da na Štajerskem še ni bilo takega shoda slovenske inteligence kakor je ta učiteljski shod. To je uspeh, na katerem je učiteljstvu od srca čestitati. Govornik je opozarjal, da v Gradcu in v Celovcu sedaj za Slovence ni pravice. Ako bi bila ljudska šola državna, bi bilo najbrž bolje, nego je sedaj, in bi se koroški Slovenci mogli rešiti. Na vsak način pa bo država morala pač kaj storiti za ljudsko šolstvo, zakaj bremena so postala za dežele neznosna. Govornik je štajerskemu učiteljstvu zaklical: „Živio“ — kateri klic je našel gromovit odmev.

O vprašanju, ali je opravičeno, dati učiteljicam le 80% plače učiteljev, je poročala gospdč. A. Štupca in po prepričevalnem utemeljevanju nasvetovala naslednji resoluciji:

1. „Shod spodnještajerskega učiteljstva v Celju prosi, naj se deželni zbor pri ureditvi učiteljskih plač ravna po načelu „enake dolžnosti — enake pravice“ ter odmeri učiteljicam enake plače kakor učiteljem. — 2. Naj preveliki naraščaj učiteljic omeji s tem, da se zniža postavno število učiteljskih pripravljank.“

Druga resolucija je bila po kratki razpravi sprejemljena, naj se pri sprejemanju kandidatinj jemlje v prvi vrsti ozir na učiteljske hčere.

Končno so bile sprejete po gospe M. Kropci nasvetovane resolucije:

1. Učiteljice ročnih del na ljudskih in meščanskih šolah, ki so formalno usposobljene, naj se nastavijo definitivno in naj imajo pravico do pokojnine. Začetna plača učiteljic ročnih del naj znaša na ljudskih šolah 300 gld., na meščanskih šolah 400 gld.; pomikanje do višjih dohodkov naj se uredi tako, da dobe učiteljice po zvršenem 35letnem delovanju na ljudskih šolah 500 gld., na meščanskih šolah pa 600 gld. pokojnine.

Končno sta bila sprejeta predloga g. Porekarja naj deželni poslanec in namestnik deželnega glavarja izroči sprejete resolucije dež. odboru, in naj se celjskemu učiteljskemu društvu za priprave za ta shod, celjskim Slovincem pa za prepustitev najlepših prostorov za zborovanje izreče zahvala.

S tem je bil ta lepi shod končan, in ga je predsednik g. Praprotnik zaključil s krepkim ogovorom, v katerem je zlasti povdarjal, da doseže učiteljstvo sčasoma vse svoje želje, ako se bo vedno ravnalo po načelu: „Vsi za enega — eden za vse.“

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

A. U v o d.

I. Zmoter.

1. Nazorni nauk: Nazorne in govorne vaje, oprte na stvari iz otrokove bližine. Imenujejo naj se stvari v šoli, doma in v okolici z lahko, razločljivimi znaki (svojstvi in dejanji) vred; podatki o raznih človeških tvor-